

БАЙРЫ.

ПОСКЛАДАВЪ БОРЫСТЬ ГРИНЧЕНКО.

(В. Чайченко.)

—*— *—*—*—

У ЧЕРНИГОВИ, 1895.

Друкарня «Губернского Правления».

I.

ЖАЛИСЛЫВЫЙ ВОВКЪ.

Голодный вовкъ вишио вхонывши
И залюбки идь куцыкомъ иззивши,
Лигь одночты середъ дия.
Ажъ выпадкомъ мале ягня,
У чабана видѣвшияся дурного,
Самбъ патраныло па його.
Хочъ вовкъ и спавъ, а заразъ те почувъ:
Идвинъ, стрыбнувъ,—
И вже ягнятко бѣться у зубахъ!..
Идь куцыкъ винъ його прытигъ
И листы сивъ,
Та не голодный бувъ и такъ соби жвакуе.
Нижки видливъ
Та самъ соби й миркуе:
«Оттакъ, дурне, биды прыдбало!
Якъ бы своихъ не покыдало,

То ѿ доси бъ весело плыгало;
 На сонечко бъ дывылось,
 Травыцею жывылось
 И молодымъ
 Втиналось-бы жыттямъ своимъ...
 Теперь же... Мучыся въ кровы,
 Звесты не можеши головы,
 Бо смерть идс,— все згынуло, пропало!..
 Навищо жъ я...» (ягнятко бидзе вже конало,
 А вовчыкъ разманикыўся наць имъ,
 Бо ще ранишъ панвсь однымъ такымъ) —
 «Жыття тебе навищо збавыць,
 Безъ нигъ зоставыць,
 Одъ рицыхъ одлучыць—
 Навищо жъ я тебе убыва?!.
 Я звишъ!.. я...» — Вовчыкъ зарыдавъ
 И трупъ сльзами нолывавъ...

 А на дубку сорока кряче:
 «Отакъ: иззвъ нижкы та й плаче
 По мертвому небози—
 Таки ци вовчи сльзы!..»

II.

ЦЫГАНЬ.

Всю пичь разумный Цыганъ ждаль
Велыкодия святого...

Вже винъ давно писныкувавъ
И порожнио було у животи у його,
А тутъ и сало пахне ще до того,—
Такъ безъ киця йому та пичь тяглася
Й за тры здалася...

И вже удосвита, не можучы терпнты,
Гука на диты:
«Нумъ, диты, паску розришаты,
Бо вже не буде дия, пичь буде напуваты!..»

Вы знаете, що Цыганъ помыльвся,
Бо писля ночи день изнову засвityвся.

III.

ГРАКЪ.

Въ голубыку уздривши голубивъ,
А падто,— якъ хазяинъ ихъ годуе,—
«Отъ хто напуе, такъ напуе!..»

До себе гракъ загомонивъ:

«Пижъ до схочу безъ пранди
Та не ѿ яки на ганы!

А тутъ жыття—лыхый такого ѿ зна!—

Що иноди нема ѿ зерна!

Не взявъ ихъ катъ, якъ бы оттакъ и начь
Якъ цымъ панимъ!..

А пу лышъ я у крейди убилося

Та тежъ до ихъ стыхёнка прытулося».

Якъ такъ, то ѿ такъ:

Усесь у крейди вже мій гракъ,
Летыть до голубицъ,

До пижы сникъ та тамъ и співъ,

Та зъ розуму дурногъ,

Зрадивши винъ, якъ закрычыть!..

А голубы, илзивши вразъ чужого,

Давай його кловаты ѿ быти!

Прогналы!.. знову до своихъ бідаха,

А ти, якъ билого уздрили штака,

То вже и не илзилы

Та ѿ геть прогналы:

Зоставесь мій гракъ ни въсихъ, ни вътыхъ, -

Ни до своихъ, ни до чужыхъ.

IV.

С О Р О К А.

Сорока риди кынувины лисы свои,
Въ сады миськіи поистила.

Довгенько тамъ вона тынялася безъ дна,
Довгенько по лисахъ не бачено ін...

На другой рикъ вернулася вона
И заразъ же павчаты почина:
« Ну, де вы живете? Що знаете, дури?

Сами все лисови иисии
Сниваются у васъ!
Вже треба кынуть ихъ! вже ииший часъ:
Теперь снivакы не въ гаяхъ —
Геть соловейкивъ! геть зозуль, ишакивъ! —
Теперь по городахъ —
Та й билигъ иидё — е добрый снivъ.

И тилкы такъ сниваочы, якъ тамъ,
Зазнать снivания сиражнього судылось намъ.
Та ось послухайте: снivания жъ бо яке:
Скrekё! скrekё! скреке!..»

Сорокъ багато чулы мы такыхъ —
И докы жъ будемо ще слухаться ихъ?

ВОВКЪ ТА ГУСЫ.

Надъ ричкою край берегивъ
 Табунъ гусей вовкъ-братикъ пазорывъ —
 Вси сытіи таки!.. Оде, якъ-бы вловыты, —
 Давно голодному доводыться сыдиты!

 Ось винъ, намитывши сытеньку,
 Въ траву прыиавъ и лизе помаденьку,
 Не шелестыть и ледви дыха,
 Нидлазе стыха,
 Нидлизъ... Але въ ту мыть
 Увесь табунъ його уздривъ,
 До берега бижыть,
 У воду илюсь — и геть поильвъ.
 Вовкъ бачыть, що ховаться годи, —
 Уставъ поважио, поглядивъ, —
 Мовъ и не винъ попавсь на шкоди, —
 «Чого тикаете? я не до васъ, — до рички
 Наштыся водычы.
 Нашлюся та й пиду... Вельке дило — гусы!..»
 И геть пиновъ, не помочывши й вусы.

VI.

ЦЫГАНЬ ТА ХЛИБОРОВЪ.

Якымсь-то робомъ
 Збалакавъ Цыганъ съ хлибороомъ
 Про те, кому якъ житы.

То Цыганъ: «батечку! та що тоби робыты?

Мени роботы—дила,
 Ажъ голова вся билад...

У миха треба дуть, куваты
 Та ухпали робыты,

Та на базарь несты, та хлиба купуваты,

Та годуваты диты,

А тамъ изновъ тягны тіл-жъ—
 И краю дилови немас!..

А що тоби? Оры, мелы та пижъ!»

Воно, бачъ, завсигды бувае,
 Що тилки мы свою и бачымо роботъ,
 А въ іншихъ—линощи або пустоту.

ЛЕВЪ-ТОВАРЫШЪ.

Собака, сырый вовкъ та хитрая лысица
У лиси зъ левомъ пробували
Та й силку склады,
Щобъ полювать гуртомъ и здобычу дилиться
Имъ ривно на усихъ—
Така була умова въ ихъ.
Не знаю, якъ и чымъ зробилось дило,
А вже лысици першій почастыло:
Хитрующы вловыла сайгака
И товарыство все дилиты заклыка.
Зійшлись, прыишовъ и левъ. Винъ здобычъ забирае
Та кихти выгъявиши, па силку позырас
И каже: « Ну, па четверо дилитъ! »
(И рве па чвертки здобычъ винъ) — « Глядитъ:
Частыну що беру — така у пасть умова;
Нонеже жъ я вамъ царь, то й друга тежъ моя, —
Про це не можете казаты вы ни слова! —
А ся за те, що видъ усихъ найдужчай я:
Л до ціи нехай лышъ хто поткнеться,
То вже тоントи рястъ йому не доведеться! »

VIII.

СОБАКЫ БИЛЯ ОТАРЫ.

Була отара добра въ чабана,
 Та хто жъ того не зна,
 Що де с вивци, то й вовкы вже тамъ?
 Отари видъ вовкинъ нема спокою,
 Та лыхо й вивчаримъ!
 Журывь чабанъ недолю такою,
 Якъ запобигты лыхови не знаявъ,
 А дали прыгадавъ
 Собакъ приставить блише до отары.
 Гараздъ! Собакъ до лыха росилодывъ,
 И справди вовчий затыхлы чвары—
 Не чуть вовкинъ.
 Та съ того що корысты?
 Аже й собакамъ треба йисты,
 А вивци дякують нехай,
 Що такъ ихъ береже Ханко або Кудлай,—
 То псови кожному що-дия вивци давай!..
 И доты овечокъ собакы береглы
 Ажъ покы всю отару ту звэлы.

IX.

СКРЫВДЖЕНЫЙ ВОВКЪ.

Забыгъ смеркомъ вовкъ-братикъ на село,—
Було йому тамъ и невельчко дило:
Бачъ, на-в-городи тамъ теля ходыло,
Такъ винъ и ждавъ, шобъ бlyжче идишло...
Не знаю вже, яка бъ размова въ ихъ була,
Та чоловика туть и печиста прынесла.
Вовкъ тилки зазырнувъ кризъ тышъ,
А винъ:
«Чого це, вовчыку, сюды ты зазыраешъ?
Гляды лышъ!.. Знаешъ!..»
Росердивсь вовкъ: — «Отъ лыхо! для його теляты
И па городъ не можна зазыраты!» —
Сказавъ та и подавсь у гай...

Отъ ты зъ людьмы й лашай,
Колы жеиуть одъ хаты!..

Х.

Ж А Б Ы.

Ридъ жабъячий прохавъ
У Неруна собы въ болото короля,—
Нерунъ иославъ
Имъ журавля.
Струслыся рички, озера, болота:
Инданицивъ той король живицемъ глыта—
Жалю король не зна.
Безиасни зновъ до Неруна:
«Номылуй, господы! не дай нась у наругу!
Визьмы цього катюгу,
Дай иншого!..» — Такы влагалы
Та и прыдбалы
За короля — вужа,
Товстючого, изъ доброго гужа:
Теперь такъ буде рай!
«Гляды же, нась не глытай!»
Инданици забажалы.
— «Чому?» — сказавъ король — «самы же мене про-
хады!» —
«Який тамъ врагъ ужа просывъ!..

Хыба король на те, щобъ пасть винъ? —
 — «А колы такъ, то буду васть за тё глытаты,
 Що не хотилы вы мене прохаты!» —

Чы вужъ, чы журавель — бида одна:
 Будо бъ не турбуваты й спершу Неруна...

1890.

XI.

БРЕХУНЪ.

Якыйсь панокъ (а може й пашъ то буде)
 Разъ пихавъ зъ дзвоныкомъ кудысь.
 Хотъ пиде пашъ не такъ, якъ прости люде,
 А все бижыть, та дии некучий вдалысь, —
 Втомылись кони, удушилиы,
 И бигты вже не стало сылы;
 Потроху пленталысь. Отъ, скучно такъ сидиты, —
 Хотъ съ поштаремъ погомониты!
 Ставъ пашъ оповидать стрилецкій подін:
 «Хыба у васть стрильци такіи,
 Якъ я стрилець?
 Убью, хочъ за верству хай буде горобець!»

Та ѿ звири у васъ якы?
 Маленький та худый!
 А въ мене, въ окономіи мої,
 Е лісъ — пема йому и краю, —
 Я тамъ звирикъ що-для то ката побываю...
 А разъ пиновъ я въ лісъ,
 Дивлюся — що за бісъ?
 Непаче заець-бы сказати,
 Да къ-же жъ такой, що білый одъ теляты.
 Націльвсь у... Винъ кинувсь по кущахъ —
 Я — трахъ!
 Винъ — верть!
 Упавъ — и смерть!
 Ну ѿ заець-же!.. Такихъ вамъ не стрилять зайцивъ:
 Самого смальцю пудъ я зъ його натопивъ! »
 — Та де вже, пане, памъ,
 Нескребашъ-мужыкамъ, —
 Понтаръ говоре, — ихъ стрилять:
 То дло панське!.. Ну, и въ нась, бува,
 Трапляються пезгрії дыві:
 Ось якъ проіде той гайокъ,
 Тамъ с містокъ,
 Винъ поганенький глянути, та сильу має:

Брехуль на його хочь не пды,—
Уразъ провалыться, не выйде вже зъ воды!—

«А ричка» — нашъ пытае —
«Глыбокая, чы ши?»

— Та буде втошуты... Хочь смальцю ѿ пудъ,
Казалы... —

«Ну, ѿ — не пудъ, а съ тринцять хунтъ
пабрады».

— Та ѿ то не трохи буде...

А все жъ и мистъ... Изъ його, кажуть люде,
Салдативъ утонылось трое та күнцивъ...»
Хочь смальцю ѿ пудъ... —

«Не пудъ — хунтъ зъ
десять патонывъ».

— Та ѿ то!.. А ѿ мистъ такы... Оце туды ѿ звертать... —
«Звертать? Такъ я кажу, що смальцю хунтъ ись
пъять...»

— Хай, наше, ѿ пъять... А мистъ уже ось-ось... —

«Ну, правду якъ скажати, —
Мени не довелось

И риски смальцю зъ зайця взяты,
Бо менішій бувъ одъ кошечити,
Худе — таке погане!..

А де жъ твій мистъ? А може с бридокъ?»
— Ростицся, пане,
Якъ смалець заячый, и той мистокъ. —

1891.

XII.

КАЖАНЬ.

Звиры съ штахамы зазмагацься,
Завоювалысь —
Встас держава на державу,
И військо на війну иде криваву.
День цілый бій тутъ бувъ, день цілый
И ширя й шерсть за вітромъ геть летиши,
Стогнанимъ, крыкомъ сповидалысь поля
И скривавылася земля.
Лжъ пічъ прыйшла и все те зупныла:
До ранку згода въ ворогівъ, —
Въ стенахъ лягла звиряча сыла,
И на деревахъ ридъ шташыній сивъ.
Одночынаютъ вси, и вартови сами
Стоять середъ штымы
У кожнимъ табори, бережучы своихъ —

И степь, и лись затыхъ.

Тоди вже съ сковыщицъ тисныхъ
Кажанъ на здобыткы тыхенъко вылитае.

Винъ про війну хочъ знае,

Та самъ не бувъ у бои:

«Не мавъ-бы ще годыны я лыхок,
Щобъ бытыся шишовъ!» — такъ винъ казавъ,—

Увесь день спавъ,—

Теперь же выльнувъ у темный часъ,
Та тилки полетивъ, — зирвався и упавъ, —

Щоел хайъ його уразъ!

А бувъ то несь, звиричый вартивныкъ.

— А, вороже! — винъ гризно загукавъ —

— Теперь тебе піймавъ, —

Вмирай-же! ворогивъ я мылувать не звыкъ!» —

Кажанъ-же заразъ крылечка зобгавъ:

«За виндо се напастъ? чы ба!

Якыї я ворогъ вамъ? Хыба я не звирина

И шерсты й вухъ не маю я хыба?»

Той прыдывывсь: — Оде лыха годына!

Такъ се я помылывсь?.. А ты жъ лягавъ пеначе?

Ну, колы такъ, то йцы соби, козаче!»

Кажанъ видтиль мерцій полизъ

(Летиты не хотивъ), ажъ тутъ и листъ.
Винъ тишки въ листъ—вже съчъ його ханае—
«Ты что такой, що лизши се ехъ ибчи?
Ты ворогъ, звири!» — гукае.
— «Я звири?» — какашъ крычить—
— «Чы есть у тебе въ люби очи?
Дывыс!» — и тую жъ мыть
Винъ распускае крыла.
«А бый тебе печиста сыла!
Всимъ думавъ—звири ты!» съчъ сказавъ до
його,—
леты жъ!» — И той бесспешно полетивъ...

Такыхъ и мнѣ лодьмы чымаю каканивъ:
Винъ братъ тому, въ рукахъ дубецъ у кого.

XIII.

ВЕДМИДЬ, ЛЫСЫЦЯ ТА ВИЛЪ.

Виль изъ лысицею прыятелю булы,
Запрысглые жыты въ згоди
И въ щасти, и въ лыхий прыгоди.
Уто жъ воны колысь на здобыткы шишы.

Зайшли въ гущавину, колы це з-за кущивъ
Ведмидь одразу заевивъ.

Здригнулся обое съ переляку,
Вельможного уздриши розбашаку:
Выдьма смерть страшна!

Лысица бачывши, що край приходе,
Ярмись уразъ находитъ:

Скорине до ведмѣдя сникъ вона
Та й какже стыха: « я, вельможный пане,
Щось маю вамъ сказать не ногани:
Въ провалля завесты цього вола
Могла бъ, абы вы забажали,

Щобъ мылость ваша тамъ піймати його могла, —
Я все зроблю, абы мене вы не зайламали...»

— « Гараздъ! » ведмидь ревнувъ, « жены! »

Лысиця до вола: « Тикай! » гукнула.
Виль за лысицею, бижать воны...

Вола

Лысиця до провалля довела,
У бикъ сама видъ його видстрыбула,
Виль у провалля — гунь!.. Упавъ
И ногы поламавъ.

Виль не втече, — ведмидь тоди до номиници:

Вхонывъ и задавывъ
И такъ обохъ иззвъ.

Невирии люде, кайтесь на лысици!

1891.

XIV.

ДИДЪ ТА СМЕРТЬ.

Дровецъ соби врубаты почвалавъ
Старенький дидъ у лись;
На оберемокъ урубавъ,
На плечи взявъ та и попись.
Будо вже мало у старого сылы,
А туть зима, снигы стежки забыны,
Въ снигу винъ лизе по колина,
Болыть зъ вагы старелька снына.
Разивъ ись пить сидавъ,
Зновъ устававъ,
Ажъ нокы утомыvся такъ,
Що сивъ тамъ на пеньку безъ мочи пеборакъ,
Не здужа йты, жытти клепе:
«Забуда маbуть смерть мене...»

Хочъ бы вона вже швыдче йшла!..»
 А смерть десь поблизу була:
 Винъ ще свого не доказавъ,
 Ажъ зыркъ — и смерть страшна
 Стоить съ косою гострою якъ сидѣть.
 «Чого мене ты выклыкавъ?»
 Сыталася вона.
 — «Я... я...» — белькоче дитъ —
 — «Бацъ... оберемокъ цей менни пидниты
 Хотивъ тебе я попрохаты...» —

1892.

XV.

ВИЛЬ ТА КОМАРЬ.

Виль насся, а комаръ листивъ
 Та видночить на ригъ до його й сивъ.
 Посьдивши довгенько,
 Налагодывсь листити знову
 И, дзычуучы тоисенько,
 Зиявъ до вода винъ мову:
 «Просты, що я тебе потурбувавъ!
 Я довго такъ одночывавъ,

Шо мабуть вже тоби и важко стало,
 И я втомывъ тебе чымало.»
 — «А де хыба ты бувъ?» —
 Спытахъ винъ, — «бо я тебе не чувъ».
 На те комарь волови не сказавъ ничего,
 А съ сорома якъ швыдче геть одъ його.

XVI.

СЛОНЫ ТА ОСЛЫ.

Державну ради левъ склыкавъ,
 Кого хотивъ до пеи набиравъ.
 «Найрозуминий звиры — слоны, —
 Такъ хай-же — како — «въ ради и сидять воны!»
 Зибрахъ усыхъ слонивъ
 И поличивъ, —
 Ажъ менине ихъ, нижъ мусыть буты.
 «Не можна подамать статуты:
 Въ статутахъ сыла вся сидить», —
 Говоре левъ, — «коны нема слонивъ,
 То прыточить —
 Тамъ склыки не стае — до ихъ ослившъ.

Хай буде ихъ и половына,—
 За те не зробыться статутои одмина!
 А що дурни, то це байдуже:
 Слоны разумни дуже,—
 Видъ ихъ павчаться и ослы.
 Зробылы такъ,—до рады и ослы
 Пишлы,
 И рада почала порядкуваты,
 Та заразъ стала щось такое вытынать,
 Що буть хочъ ладъ малый у левовій земли,
 А то не стало и такого:
 Вельки и мали
 Всі збылись съ паптельку,
 Нихто не разбирає нищого.
 Левъ бачить помылку свою вельку
 Та й заходиць прогонити осливъ,
 Та тымъ не пособиць,
 Бо видъ дурихъ—разумни подурилы:
 Зъ осламы и слоны ввесь разумъ ногубылы.

XVII.

ВОВКЪ ТА ГОРЛЫЦЯ.

Вивця зъ ягнямъ одѣлась одь отары,
А вовкъ давно за имы пазыравъ.

Якъ можно се простыть безъ кары?

Винъ на обохъ панавъ,

И упіймалась маты,

Ягня жъ мерицій тикаты.

Втесло, а вовкъ вивцю вхонывъ,

У лисъ прытягъ, въ кущахъ иззивъ,

А дали сумно-жалибно завывъ.

«Басть!» — како добра горлыця зъ дубка,—

«Якъ бидый каствоя! Отъ, кажуть про вовка,

Що лютый винъ, багато робе злого,

А совиство е и въ його:

Басть, мучыться, що взявъ винъ матиръ у ягнятъ.

Кайсь, вовчыку! — давай його павчаты,—

«Кайсь пыро: Богъ простыть!»

— Охъ, каюсь я, и серце ажъ болить,

Та низно вже!.. Та якъ же й не жалиты —

Скажы сама? — тако ягнятко упустыты:

Сытеньке, молоде!.. теперъ по шкоди

Хочъ плачъ та й год! —
 Якъ у вовка то вовче й каяття:
 Хто зломъ держыть свое жыття,—
 Видъ тбго
 Ты доброго не сподивайсьничого.

XVIII.

О Р Е Л Ъ.

Сыдивъ орель на степовій могили
 И оглядавъ свій ридный край:
 Стены зелени слались передъ имъ якъ хвили,
 И скрізь усе цвило мовъ Божий рай.
 Орель сыдивъ— великий и могутый,
 Здавалося, — його подужаты несыла;
 Але стрилець пидлизъ туды нечутныи,
 Стрила изъ лука задзвенила
 И въ серце враженый орель упавъ
 И, дываячись номержмы очыма,
 Свое перо на тай стрили низнавъ
 И застогнавъ:
 «Не такъ гирка мени ця смерть выдымъ,

Якъ те, що се мене мое перо вѣзыа!..»

Схлывся — и затыхъ...

Зло видѣтъ своихъ
Найтище уражаетъ.

—

XIX.

ЛЫСЫЦЯ ТА ПИВЕНЬ.

Въ курикъ лысычка завитала
И пивыка сюи въ йому пймала
И задавыты вже хотила.

«Помылуй, титочко, лысычко мыла!» —
Безцасныи закрычавъ изъ ляку:
«За виндо жъ се мене якъ розбишаку?
Яке я зло вчынивъ?

Здастся, на мени нема грихивъ. «
— Нема?» — лысыця каже —
А кукурекаты що-ночи,
Людимъ не даочы стулиты очи —
То ценичого, враже?» —
«Та це жъ я имъ корысть роблю, —

Оповишаю имъ свитання, —
 Говорыть пивень, — « якъ що я засплю, —
 Хто жъ ихъ покльче до вставання? »
 — « Ать — говоры! » — видмовыла лысниця —
 — « Мени ще й краще, якъ людямъ сниться, —
 За це тебе я саже й ззимъ!.. » —
 Та билие й не баракала вже зъ пымъ...

Эге, таки лысички все бъ баражы,
 Щобъ люде спалы, —
 Тоди бъ воны усихъ перевелы пивши,
 Та горечко: Богъ сонце засвітывъ...

XX.

ВОВКЫ ТА ВИВЦИ.

« На виндо памъ ворогуваты? » —
 Казалы до овець вовкы:
 Виддавна промижъ пасть ладу не знаты,
 Незгода, сварки та сиркы,
 А съ чого почалось, то соромъ и казаты!
 Усе тутъ новстає съ собакъ,

Воны памъ не дасть ногодытьсь піякъ,
 Бо тилки мы пидідемъ до отары,
 Не роблючиничого,
 Безъ жадного заміру злого,—
 Воны вже й починаютъ свары:
 Всі кинуться на пась, кусають, рвуть
 И геть женуть.

Мы же бачимо, що вы у синици зъ ворогами,
 Росердымся та й вась рвемо,—
 Отакъ и повстасе незгода помижъ намы.
 Теперь до вась мы зъ добрымъ словомъ идемъ:
 Собакъ одь себе проженить,
 Безъ ихъ мы въ згоди зъ вамы будемъ жыть,
 Не займетъ зъ вась а ии едышу,
 А пашпакы—
 Мы всі лыцарськии вовкы,
 Вась борониты будемъ до загишу.
 Слова булы масни—
 Имъ вивци виры понялы дурни:
 Покинулы собакъ,
 Вовкинъ пустыны
 И лыха паробылы,
 Бо ихъ усихъ вовкы пожерлы въ смакъ.

Ну виши — то дурии, а люде юзумъ мають —
 Чого жъ и въ ихъ куды не подывысь,
 То скрізь
 За друзивъ вовчыкивъ прыймають?

XXI.

ПТАШЫНА РАДА.

Колись штахи зибралися въ громаду,
 Щобъ даты лыхови пораду:
 И звири, и люде шыщуть ихъ —
 Якъ жити середъ лыхъ такыхъ?
 Балакалы чымало,
 Усяке тамъ по свесму кизало:
 Той каже: вороги лыхи,
 Той каже: мы не бали,
 А де хто: се намъ за грихи
 Святы послалы
 Таку покуту зъ неба, —
 Да къ ій корытись треба.
 Колы зъ гурта озвався кибецъ молодыи:
 • Ни, не того падъ намы гнитъ такой,

А тымъ, що товарыства въ нась пема!
 Якъ бы мы вси гуртомъ стоялы,
 Одынъ бы одного оборонылы,
 То намъ бы все дармѣ,
 Тоди було бъ не страшно ворогивъ!
 А то идуть — куды який схотивъ:
 Ніякого тоби ладу
 Въ громади нашїй не знайду!
 Покайтесь, братчики, та схаменитесь—
 Гуртомъ давайте бороныться!»
 — Гараздъ! гараздъ! — все штаство загукало —
 Теперь самымъ намъ выцко стало,
 Де наши помылки булы.
 — «А такъ се, такъ» —
 Промовывъ гракъ,—
 Усни мъ уплася грызли оци...
 Разъ бачивъ самъ, що кибець горобця...» —
 «Що-— горобця?!» — тутъ кибець ажъ скынивъ.
 — «Та що? Ніймасть та й зживъ!» —
 «Я зживъ? и смієшъ ты таке казаты
 Тому, хто свить и правду вамъ
 Тутъ заразъ показавъ, дурнымъ шталамъ?
 Такъ ошъ вы вси яки!

Такъ па жь тоби! » И кибецъ за грака вчесыесь,
 За того остынылъся гракы,
 Шулякъ за кибца остынывсь.
 А тамъ ще й инніп въ те устрялы діло,
 Въ повитря ииря полетило --
 Счышлася чубійка!..
 Такъ у штанишного народу,
 Описля гарныхъ сливъ про згоду,
 Ще гириая новстала бійка.

ХХІІ.

Ч Е Р Н Е Ц Ъ.

Не въ нашій це будо краини,
 А па чужыни.
 Въ якимсь манастыри чернецъ побожныій бувъ,
 Що мигъ бы кожному подать науку,
 Такъ и йому нечыстыій устругнувъ
 Такую штуку,
 Що сорома на давъ павікы.
 Ось слухайте! Будо се въ инствъ великий.
 У келіи чернецъ увечери сядивъ,

Святе пысьмо чытавъ
Та исты и схотивъ.

Нилювъ у защичку шукаты й пашукавъ —
Одъ маслыци зосталося яйце.

Уздриши це,
Чернецъ побожныи излякавъ
И выкыпуть яйце те памирявъ.
А дали думас: дары Господни
Навицо нехтувать? — адже це грихъ, —
Такъ пышеться по кынгахъ всихъ...

Хоча воно и исть сьгодни...
Та бачъ... чогось... — Побожному ченцеви
Здалося ласе ишось въ тому яйцеви,
Запахло скромомъ, до його потягло,
И... винъ, знайшовши десь дротынку,
Яечко иею обкрутывъ,
На свичку (грубы не було)
Та й иу пекты. — А саме въ цю годынку
Игуменъ двери видчынывъ:
— «А що ты робыши, грининку великий?» —
Чернецъ схопывся, затремтивъ
И зъ ляку й одказать не вмивъ.
— «Пронавъ же ты теперь павики!»

Якъ смишь ты грихъ такой зробыты —
Яйце на свичи тутъ нарыгы!?

Оттакъ тебе чорты на иннимъ свити
Налытымуть за це!..» —

«Просты, напоче!»

Озвавесь чернецъ: «просты: лукавый спокусывъ,
Бо винъ мого загышу хоче
И винъ мене иидивъ.

Якъ бы не винъ,— хыба бъ я мигъ
Зробить такой великий грихъ?..»
И виавъ игуменови въ ногы.

А бисыкъ вытыка съ куточка рогы —
«А брешешъ?», — каже — «ты!

Якъ яйця на свичкахъ иекты
Видъ тебе самъ я вчусь. Усе на пась звертаютъ!..
Самы вы гришите, а памъ дажъ одвичаты...» —
«Ну-пу мовчы! тебе тутъ не пытають!»
Не давъ пому чернецъ казаты...

Эге, бисъ вышень завсигды,
Багато на свити видъ пого с биды...

ХХIII.

КИНЬ, ОЛЕНЬ ТА ЛЮДЫНА.

Не зиавъ иеволи кинь у давній годны,
 Винъ жывъ середъ квітчастої долини
 Вдвохъ зъ оленемъ тамъ пасся й добре имъ було
 Та заздрість олена вхопила й зло,
 Що тамъ
 Палуе винъ не самъ:
 Коня у бокы разъ винъ штрыкъ рогамы!
 Кинь бділь давъ бы конитамы,
 Дакъ той уже утикъ.
 Кинь настися почавъ изповъ,
 А олень зъ лису скикъ—
 И вдаривъ—у коня тече вже кровъ.
 Кинь роспалывсь безъ краю:
 «Стривай же! я тебе скараю!..»
 Та й шу за оленемъ ганятысь по кущахъ.
 Та де його пійматъ? До лису кинь не звики,
 Бо доси жывъ усе винъ по степахъ,
 А олень—здавна лисовыкъ.
 Кинь бачить, що не вдіс самъ ничого,
 Подався до людны:

« Ой пособы видъ ворога лыхого,
 Бо черезъ його хочь тикай зъ долины! »
 « Гараздъ », — одмовывъ той, — « давай на тебе сяду,
 Удвохъ мы лыхови дамо пораду:
 Наженемо
 Й стрилою убъсмо. » —
 Сивъ. Загнудавъ. — « А ну! »
 Что встдить проты двохъ такыхъ?
 За мыть одиу
 Вже олень той полигъ.
 Кинь радый, дякуе: „спасыби, брате!
 Довику буду памъятати!
 Теперь пусты, бо мудя вже у бокы!.. »
 — « Э, ни, мій голубе! » — видмовывъ чоловикъ
 — « Мынчалыся твои стрыбания, скѣкы,
 Бо выиускаты я не звыкъ
 Кого до рукъ узявъ... »
 И винъ коня прыгъявъ,
 И съ того часу кинь въ неволи въ його...

Видъ сварки доброго не сподивайсяничого.

XXIV.

СВЫНЯ ТА ЛЕВЫЩЯ.

Зустрилася зъ левыщю свиня

Та й ну пашыкуваты:

«Дывуюсь я тоби: ты мало не съ коня,

А пенутяща маты!

Опь глянь,—за мною скилкы поросятокъ,

Не менне за десятокъ,

Ни, билие мабуть тутъ... И вси мои...

А ты... ну, ты скажы менни,

Ну скилкы жъ у твоїй симъи?»

— «Одно», — левыця зыгнула свини,

И затрусывся лисъ, почувши дужый ревъ,

— «Але одно се — левъ!» —

XXV.

ВОВЧЕ ДОБРЕ ДИЛО.

Старый злодюга-вовкъ, великий разбушака,

Почувъ, що смерть ирыйша,

Лежавъ копаучы, и поганъ всяка

Йому верзлась — про давній дила.

Хоть вовкъ и лютая звирина,
 А якъ остания прыйшаа годына,
 То страшио стало и пому:
 Боявся на тимъ свити кары,
 Бо зла зробывъ богато на цьому,—
 То й мучылы його страшни прымѣры:
 Ягнята у кровы... загрызені телятка...
 Въ яру тельця... мертвіи поросятка—
 И всяки пшии вовчіи дила...
 «Эге, накоивъ я багато зла»,
 Почавъ себе винъ выправляты,—
 «Та ще жъ и те сказаты,
 Ило ишии вовкы
 Булы лютини—сиравжии ризныи
 И кровы розлылы чымало,
 А въ мене й мылосердя ще бувало,
 Бо кровъ хотъ я й точывъ,
 Та разъ такы й добро зробывъ:
 Ягня видбылось одь отары
 И заробыло кары:
 Вопо мени турбацю вчыныло —
 Смерть за такое дило!
 Мигъ задавыты бъ я, колы бъ схотивъ,

А отъ же, бачь, не задавывъ!..
 Та ще й його дурия маты
 Прыйшла мовъ зъ мене глузуваты:
 Насмылась ягня забраты!
 А я жъ простывъ!.. усе простывъ!..
 Невже цымъ не спокутувавъ грихивъ?.. »
 — « Э, кумоинку! » — пі омовыла лысица,
 Що попроцатся зъ имъ прыйшла:
 — « Хыба жъ не такъ могло воне зробыться?
 У тебе жъ кистка въ горах на той часъ була:
 Ты подавывсь и трохы не скопавъ. » —
 « Мовчы! » — сказавъ ій вовкъ, — « щобъ я й тоби
 не давъ!.. »
 На те лысица тилкы засміялась:
 Вона безсылого вовка вже не боялась...

XXVI.

НЕДОРИКЫ ТА КАЛИКЫ.

Десь на земли чудна була красна:
 Вен люде въ ій булы якісь недорики
 Та ще до того мовъ каликы,
 Бо кожна тамъ людина

На ногу вмысне налягала
И по ходыла — шкутыльгала:
Почпуть балакаты, ажъ смихъ:

У всихъ

Языкъ заскакувавъ, немовъ челявся
Та вывертався
И замисто добрыхъ сливъ
Не знать що говорывъ.
Ажъ ось потрапивъ разъ до ихъ не педорика
И не калика.

Якъ мову ихъ почувъ, ходу уздрившъ —
Ихъ щыро пожалившъ.

«Ось слухайте», — говорить винъ, — «сюды!
Прыглажтесь до моси вы ходы
Та слухайте, якъ буду говорыти!»
И винъ почавъ имъ па зразокъ ходыты
Та вымовцо балакаты до ихъ.

А ти у смихъ:

«Дывысь, яка проява! отъ такъ дыво!
Не вміє й самъ ходыты криво,
А ще и насть учыты хоче!
А мова? Чуешь, якъ белькоче?»
— «Та бійтесь Бога!» — скрыкнувшъ той до ихъ:

«Де жъ выдано такыхъ?

Ходыты й розмовляты просто треба, —

Такъ самъ Господь намъ показавъ изъ неба!» —

— «Чы ба!» — росердывшись гукнулы вси гуртомъ —

— «Цо илеще винъ своимъ ноганымъ языкомъ, —

Немовъ бы просто йты

Се краце, нижъ на ногу налягты!

Хочъ розмовляй ты, хочъ ходы —

Робыты крыво краце завсигды!

За сресь цю страшну

Ты кары заробывъ! А ну,

Беры його! мордуй! товчы!»

И такъ напалыся, що бидный чоловикъ

Не озыраочыся звидты втикъ.

Отъ ты дурныхъ и вчы!

— — —

XXVII.

ЙИЖАКЪ ТА ДУБЪ.

Кубло у дуба мижъ кориниямъ зывши,

Въ йому йижакъ давиенъко живъ;

Нрацюочы що-дня, щобъ не сидить ис ивины,

Винъ вгору мало и глядивъ,
 Колы жъ глядивъ, то по надъ имъ
 Рясие гиляя шатромъ такымъ густымъ,
 Шырокымъ простягалось,
 Що ѹ небо десь за имъ ховалось.
 Що выше тамъ було — никакъ не знатъ,
 Та ѹ знаты не бажавъ...
 Отъ, разъ вночи було —
 Все небо хмары обляглы,
 Витры велики заревлы,
 Ударывъ громъ, и павить и въ кублѣ
 Балысулы балыскавкы ясии.
 Дубъ застогнавъ изъ бурею въ бории!..
 И чувъ никакъ, якъ вся земля трептила,
 Якъ буря дубъ ламала, была,
 Якъ винъ податысь не хотивъ
 И якъ одразу затремтивъ
 Ажъ до наиглыбыхъ коринцивъ, —
 И гуготомъ важкымъ струсиудася долина,
 Якъ винъ упавъ...
 Всю ничъ наляканы звишна,
 Нижахъ трусывся у пори
 И вже якъ сонце занялось вгори

Винъ вылизъ геть.

Могутныи дубъ лежавъ
И умиравъ.

Въ гилли останне пробигало трипотиния,
Стырчало вырвало зъ земли кориния,
И ввесь простягнися — дубъ нивъ долины взявъ...
— «Чы ба?» — сказавъ дывуючысь пижакъ —
— «Що гинъ такый — не думавъ я піякъ!
Здавалося, що винъ не выцый одъ гиллякъ!..» —

Такъ думаемъ и мы про велитишъ своихъ, —
Не иомичаемо высокосты у ихъ,
Ажъ покы борочысь за насть же зъ ворогамы,
Який зъ борцовъ пояже тыхъ, —
Тоди побачымо, хто бувъ міжъ намы!..

XXVIII.

Л Е Л Е К А.

Разъ якось журавли
Упадлысь кловаты зёрно на рилли.
Хазяинъ сітку розпильявъ

И скилкы штукъ ихъ упіймавъ.
Выїмае съ ситкы журавливъ,
Колы й лелеку тутъ уздривъ.

— « Ой, господарю мій,— пусты мене, пусты! —
Лелека просыть, — « я жъ не зъ ихъ, — дывыся ты:
Лелека я, новажныи вѣльмы штахъ,
Зъ людьмы ладшаю и люблю ихъ страхъ
И въ батька у твого живу на хати я... »

« Це правда все твоя » —

Видмовывъ господарь, — « та це менни байдуже!
Було бъ до журавливъ не прыставаты, друже,
Та зъ имы на риллю не листы,
А то я черезъ васъ не матыму що листы!
Ты знаєшъ, якъ зъ журавлямы вкуни грабуваты,
Такъ знає же, якъ и кару зъ имы видбуваты! » —

—
XXIX.

ГОРОБЦИ ТА КИТЬ.

Два горобци зерна не подильты.
Не такъ те й зернятко було
(Вони вже добре поноилы),

Якъ те, що промижъ ихъ давпо велося зло,—
 Того теперъ пи ѣдышъ не хотивъ
 Зернишою тією постунысь:
 Щынылы спирку, трохы дали й бытысь,—
 Летыть угору ширя зъ горобцівъ!
 А сътый китъ оте й уздривъ:
 « Напове », — каже, — « горобци!
 Навиндо сварки въ васть оци?
 Давайте вамъ судцею буду!
 Ій-бо: писля моего суду
 Уже павики
 Прыятелі вы будете велики.
 Ось пострівайте лынгъ! » И винъ до горобцівъ
 Пидбигти вже хотивъ;
 Та горобци побачивши судю такого,
 Видразу кынуды свою незгоду,
 Угору пурхъ та й кажуть тамъ до його:
 « Ни, краще памъ соби зробити школу,
 Анижъ щобъ за судю тебе узяты,
 Бо вже не одного ты зъ нась судывъ,
 Та й не мынувъ никто твоихъ зубицъ:
 Мы краще кынemo ворогувати! » —
 И китъ пашъ облызия піймавъ.

Быда тымъ горобцамъ,
Що виддають себс па судъ котамъ,—
А зъ двохъ оцихъ—хочъ бы и коженъ прыкладъ
бравъ!

XXX.

Л О Ш А К Т.

Якайсь дурний лошакъ,
Що добру ижу мавъ, ще й безъ роботы,
Выстрыбувать почавъ съ пустоты.
«Оттакъ», — кричавъ гасаочы, — « оттакъ
Уміють наши баувати!
Байдуже горы та яри—
Вси вразъ перестрибну — катъ ихъ беры!
Не маю звичаю ставати!
Запевне бувъ найкращый огырь батько мій, —
И я у його вдавесь такий
Моторный та баский!..»
Колы тутъ господарь та ханъ його за грыву:
«А пу лышъ, братику, сюды!» —
Та загпуздавъ його та въ борону на ныву —
« Но-по! иди!.. »

Лошакъ наигъ спершу смыкоувъ,
 Та заразъ же почувъ,
 Що боропу тягаты
 Не те, що вильно басуваты;
 А якъ новолочывсь якъ сайдъ
 Винъ до обидъ,
 То стогнучы сказавъ: «ой ии!
 Я мабуть помылывсь! Здастся вже мени,
 Що батько мій бувъ найникемниша шкапына...
 Ой Боже жъ мій,— якъ перебыта сыша!..
 Болять кистки!..»

Стрыбаты вси швыдки,
 А якъ до дила,
 То заразъ сыша забодила!

— — —

XXXI.

КАНАРКА ТА СЫНЫЦЯ.

Канарка, сыдоучы у клитци,
 Хвалилась такъ сышычи,
 Що на той часъ на клитку сила:
 «Дывысь, кумасю мыла,

Яка симъя мся:
 Ажъ шестеро иташатокъ маю я!
 Та вси яки:
 И ченурнешьки, и метки!
 Це буде зъ ихъ пуття зъ уродою такою!..
 Радій же, кумонько, зо мною!..»
 — «Шкодà!» — видмовыла сыныця ій:
 — «Дывуюся, якъ можешъ ты радиты:
 Що краци въ тебе диты,
 Що билихъ ихъ у симъи твоїй,—
 То дужче мусынишъ ты жалиты,
 Що викъ воны звикують у неволи,
 Николы крашой не злавны доли.» —

XXXII.

ЯВИРЪ ТА ПОДРОЖНИ.

Высокый явиръ рись сердь степи
 И широко роскынувиши рясніи виты,
 Чудовий холодокъ робывъ,
 Щобъ де було видъ сонця видночыты.
 Два подорожни, змучывшись на сиеци дуже,

У холодку пидъ имъ ляглы,—
 Втомылись такъ, що и языкъ не служе,
 Що и балакать не моглы;
 И ажъ якъ трохи вже набралысь сылы,
 Тоди загомонили.

Балакалы про свитъ та про лодьки дила,
 Про те, якъ завесты добро та збуться зла,
 Про тее, звидки й якъ усе на свити стало,—
 И ще балакалы чымало...

А дали свитъ цей сталь розбираты:
 «Дывуюсь я», — почавъ одынъ казаты,—
 Якъ на свити багато с такого,
 Що звенимъ ни до чого.

И панцо вже воло, то хто його и зна!

А панча голова дурна
 Крычить: його намъ треба дуже,
 Безъ його житы намъ несыла!..

Брехня то все и не до дила:
 Про пегиль мусить буты намъ байдуже.
 Ось хочу бы й явишъ цей? Навинцо винъ росте?
 Ни овончу нема, а ни цвите,—
 Куды ни глянь —ничого
 Немає доброго изъ його.

Зрубаты бъ геть...» —

«А де вы лежите?» —

Спивши явиръ, имъ сказавъ на те:

«Видъ снекы де рятушокъ вамъ?

И лежачы вы идъ моимъ гиллямъ,

Ще сміете мене ганьбыты,

У мене одниматы право жыты?!» —

XXXIII.

П Е Р Е П Е Л Ъ.

Мужикъ-мыслынецъ ситку розильтяль

И, сюрчучы немовъ перепелыця,

У жыти перепела винъ піймавъ.

Уздриши той, що съ свитомъ треба розлучыться, —

«Помылуй, батечку!» — вишъ зашыдавъ:

«Яка тоби корысть изъ мене? подывися:

У мене шкура тилки та кистки —

Хыба ты зъ мене наисыся?

А есть изъ братчыківъ моихъ и не таки:

Отъ якъ бы ты помылувать мене схотивъ,

То я бъ тоби видячить мигъ:

Тоби бъ у ситку я перенеливъ
 Прывабывъ сытыхъ та гладкихъ —
 Ты й половывъ бы всихъ. »
 « Отакъ?! » — видмовывъ селянынъ, — « Ну-ну!
 Теперь тоби скруты голову дурну
 Мени не буде сорома,
 Колы його и въ тебе тежь нема,
 Бо ты, себе щобъ рятуваты,
 Ноганый зрадыку, ладень своихъ бративъ
 Своимъ же ворогамъ продаты. »

 И винъ його не пожаливъ...

XXXIV.

ВОВКЪ ТА ВЕДМИДЬ.

Вовкъ десь вивцю укравъ и нисъ
 И до себе въ лисъ;
 Ажъ тутъ ведмидъ його зустривъ.
 Цьому здалась овечка не ногана,
 (А винъ не ивъ ничего зъ рана),
 Не довго винъ и памирявсь —

Ревнувъ и надавывъ вовка,
 Вивцю видиявъ та й геть подавсь.
 «Бачъ, правда у звиривъ яка» —
 Завывъ туть вовкъ, — «мое у мене видниматы!..
 А злодію!.. а розбишако клятый!..
 Щобъ луснувъ ты, прошавъ
 За те, що правду потонтавъ,
 Звиряче право подамавъ!»
 — «Кажы!» — ведмідь ревшувъ на його,
 «Багато чувъ я вже такого,
 Та ка-зна що усе! А ты по правди цю,
 Велікий праведныку, вкравъ вивцю?
 Чы може це тоби настухъ подарувавъ
 За те, що ты отары доглядавъ?
 Скажы!.. А краще цыть та утикай,
 Бо туть тоби и край!..»

Бачъ, на ведмедя вовкъ гарчыть,
 Обстоюе права,
 Вивця-жъ мовчыть, ~
 Бо пежыва...

XXXV.

ЖАБЫ ТА СОНЦЕ.

Въ калинъ смердючому баги
 Зелени жабы пробувалы,
 Щаслыви имъ бузы въ тимъ мисци дни,—
 Все, що хотили, те воши и малы:
 Глыталы тварь, въ багиющи барложылъсь
 Та ще й хвалилъсь,
 Що крацкого жыття
 Нема ниде. Одно не до шуття:
 Частенько дошкуяло сонце ихъ
 Зъ пебесь своихъ,—
 Воно ихъ дуже паче бъ то пекло
 И тымъ робыло зио.
 Те зио терпты жабы не хотили,—
 Давно вже промини имъ очортили.
 Вси знаютъ жабъячи пароды,
 Що ничогисинъко, оприче шкоды,
 Зъ гыдкого сонца не бува: воно
 Нече и свите пестернуче,
 И пемышуче
 Все высушить колысь багио!

Обурылася жабъяча громада,
 Зибралася крыклыва рада,
 Крычать: «Ни, дали буть пе може такъ!
 Въ болоти сыла вся,—безъ його
 Нема жыття, пема ничего,
 И не вдержыться свитъ піякъ,
 Бо те болото с ицдвалина всему:
 Колы судылось высохнуть йому,
 То й свитови съому прыйшовъ загыть.
 Рятуймось, братчыкы! Тутъ спосибъ е одынъ:
 Давайте сонце воюваты,
 Багилюкою некуче залипляты,
 А шуте лышь—плыгаймо вгору вси гуртомъ!
 Беры багио,—залипымо багиомъ!»
 И жабы вси неначе показылысь:
 Грязъ набравши,—якъ хто змигъ
 Одна за одною угору плыгъ—
 Та й знову ляль пазадъ—въ багилюци ошнылысь...
 А сонце сяло иныно, якъ и сяло,
 И видъ тепла болото просыхало...

—————

Просвите-правдо! ты якъ сонце сяенъ,
 Ты сушишъ болота, на жабъ тыхъ пе зважаенъ.

XXXVI.

ЖУРАВЕЛЬ ТА ГОРОБЕЦЬ.

Весна красна цвила вже на земли
 И повывала все красою,
 Тош, розставши съ краиною чужою,
 Вергались додому журавли
 И розліталися по ридныхъ болотахъ.

Однътъ такыи цыбатый птахъ
 Зъ знайомымъ горобцемъ зустрився:
 — «А, братику, — здоровъ!» до його вишъ гука.—
 «Здоровъ!» цвиринька той, — «а де се такъ барывся?
 Ну, якъ мандривочка твоя була? яка?

Весела чы тяжка?
 Лигавъ ты по краяхъ чужыхъ,
 Скажи: що гарис е по ихъ?»

— «Ой, братику! який же гарный край!
 Видмовывъ журавель, — «та тамъ роскоши, рай:
 Де не поглянешъ ты —
 Сами все багна, болота, очереты!..

А жабъ тыхъ та вуживъ —
 Такъ якъ кышить! Отамъ я иноинъ:
 Таки смашни та сыти —

Ій бо ніде нема такихъ на свити!» —

«Та то дарма!»

Промовывъ горобецъ, — «а гарныхъ конопель

Та сояшныкивъ тамъ нема?

Чы може тамъ проса путяци е?»

— «Того не помичавъ,» — одмовывъ журавель.

Не дурно казапо, що *кожному — свое*.

XXXVII.

С В О Я Х А Т А.

«На ката буду тутъ жыття я мариуваты?»

До себе бубонивъ Хытайленко Мусій, —

«Яке добро съ ції облупленої хаты,

Що ніде й повернутися у ій?

Садокъ посохъ, а у двори — гыдота,

Гнояку скризь та смиття тилки й видко,

Що й згадуваты брыдко —

Яка въ такимъ двори робота?

Тутъ не було пуття ще й за батькивъ,

Дакъ самъ бы я все до ладу довивъ?

Опъ въ наца — садъ, налацъ який у його!
 Оттамъ такъ можна жыты
 И дило добре ще робыты!
 А въ мене вже не зробыни тутъничого.
 А ну лынгъ кыну я сю харабуду,
 До пана паймытомъ паймусь,
 Чы за отамана у його буду—
 Оттамъ я певисе розжывусь,
 Тамъ пароблю—такъ хто його и зпа
 Якъ гарно буде—
 Така въ саду ростыме тамъ садовына,
 Шо зъ дыва ажъ не стямлються вси люде.
 И дастъ мени за те такую плату пашъ,
 Шо скыну я сирякъ та удягиу жушашъ.»
 И такъ подумавши Мусей,
 Продавъ свое хазяйствечко мерцій
 Та взявиши жинку й диты
 Ниновъ па пана винъ робыты
 И заробывъ... Эге, винъ заробывъ,
 Шо и остатній сирячокъ зиосывъ,
 А жинка й диты вси не голи за малымъ.
 Теперь бы и пазадъ Мусей хотивъ,
 Та лыхо — никуды податыся безъ хаты...

Годылось бы Мусіямъ отакымъ
Старую прыказку не забуваты:
 Тоди е тилкы щастя-втиха,
 Колы своя у тебе стриха.»

XXXVIII.

ДОБРЫЙ БАГАТЫРЬ.

Охрименко Иванъ—булы таки часы—
И йисты що не мавъ,—теперь же въ його
 Гроши и лицу не дасы,
И збудувавъ соби будышка винъ такого,
Що не у кожного бува й зъ багатыривъ,
 И вже по панському все закыдає:
Все *штго* та *какъ*—по простому жъ не знає..
 Хоча про те, якъ винъ умивъ
Багатства засягты, никто не зна шичого,
Та самъ говорить винъ—чомъ виры не поняты?
 Що все, що есть у його,
Винъ безъ гриха, по правди те прыдбашъ,
 И колы хотите вы знать,
То все те Богъ йому пославъ

За те, що винъ не мавъ грихивъ,
 И — бояться — никого не кривдывъ.
 Щобъ Богови за ласку заплатыты
 Та ласкавиши мъ ще Його зробыты,
 Винъ хоче вбогымъ пособыть старциамъ
 И имъ такой будынокъ збудуваты.
 Де бъ коженъ мигъ спокийно вику дожываты.
 Якъ збудувавъ, — то самъ
 Зибравъ прыятеливъ
 И на будынокъ той дывыться повивъ:
 «А що? Хыба не добрѣ дило буде?
 А склады жъ то я горошахъ-старцивъ
 Прытулкомъ добрымъ падилывъ!
 Чы не малый шыталъ? — ось гляньте, добри люде!»
 — «Та туть помистыться ихъ чымаценько,»
 Сказавъ одинъ, — «бо мисця багатенько, —
 Але жъ по правди якъ сказаты, —
 Колы ты хочешъ всіхъ зибрать старцивъ,
 Що ихъ убогымъ ты поробывъ, —
 То треба другий ще будынокъ збудуваты».

XXXIX.

С Л И П Е Ц Ъ.

Слипци по полю новодатаръ вивъ.

Пишлы безъ стежки, павростецъ.

Ишлы, ишлы,—ажъ новодырь снынывъ.

«Чого жъ ты ставъ?» — пытаешься слипецъ.

— «Та, диду, тутъ намъ никакуды пройты,

Канава тутъ велика...»

«Дакъ що? хыба на шогы я калика?

Стрыбаты вмію лучше ище, ниже ты!»

Сердито старецъ одмовля:—

«Дывыся: *гөүз!* Стрыбушувъ

Та такъ туды й загувъ

Въ канаву, въ кроныву... Отъ, лизе видиля

Та: «Хай йому нечииста маты

Стрыбаты такъ!» — слипецъ бурчыть:

«И на що такъ робить?

Будо той *гөүз* вже перескочивши казаты!»

XL.

Г Л У З Л Ы В Й Й.

«Га-га-га! чы чуешь бо, Иване,
 Який роззыва цей Охримъ,—
 Зробылы хвацькіи Цыгане
 Якую штуку изъ дурнимъ!

Күпывъ у ихъ коня—чи ба, яка шканыша!
 Якъ күнуувавъ — здавалась молода,
 А ось теперь бида:
 Всі ребра, якъ драбына,
 Стара, якъ бисъ,
 И хвистъ облизъ!

Оде та саме добрая коныша,
 Що день бижыть,
 А тры дни спочываочы лежыть!..»

Такъ стоячи на ярмарку номижъ возамы,
 Мижъ киньмы та воламы,
 Степанъ до земляківъ гукавъ
 Та зъ бидного Охрима глузувавъ:
 «Дурний, дурний ты, пане-брате!
 Було бъ же краще розглядаты:
 Вопы ій шробылы хвистъ

И ребра ій підмалювалы,—
 Погашай масішь до кунівля хыстъ!
 Мене отакъ бы не спіткалы,—
 Щобъ за такую цину
 Куныты дохлую нікапыну!»
 — «А ты жъ свои волы продавъ?» —
 Спытавсь Иванъ. — «И за малымъ не сотню взявлъ!
 Отъ сиравывся, — дакъ такъ!
 Я тыхъ Цыганивъ не боюсь піякъ,
 Бо я и самъ не дурень продавать.
 Дывысь—ось тутъ ажъ девъянсто шъять,
 Ось тутъ... у гамашци... Та де жъ це винъ? чы ба!
 Я въ пазуху сховавъ... Дывысь!
 Чы може винъ запавъ кудысь?
 Такъ пі, нема!.. Згубывъ хыба?
 Ой лышечко! пропалы гроши за воливъ!
 Рятуйте, добри люде!.. загубывъ!..»
 Крычыть Степанъ та бига та шукас всюды,—
 Та де ихъ знайдешъ пры лыхій годыни?

 Ото зъ людей пе сміяся вини,
 Бо завтра съ тебе засміються люде!

ХЛ.

СВЫНЯ ТА КИНЬ.

Прыгалилась до коя
 Замурзала свиня
 Та й пу пащыкуваты:
 « Який ты, братику, нечестивый!
 Якъ правдоинку сказать,—
 То хвистъ никчемный твой,
 Крыва, ногана смына
 И ноги тежь такы кривеньки,
 А ратыци,— такъ трохы величенъки,—
 А въ мене... »
 — « Цыть, дуриа лычина!
 Сирко на пен загарчавъ,—
 — « Ще хто бъ казавъ,
 А то така гыдка тварына!
 Мовчы та другихъ не суды,
 Себе гляди,
 Яка сама тварюка—
 Якъ та марюка! »

XLII.

ЖАБА ТА КОВАЛЬ.

Ковалъ коня кус,
 А жаба ногу и соби дае:
 «Пидкуй, ковалю, и мене!»
 Той молоткомъ якъ замахнѣ —
 Одѣвъ и ногу всю дурштій,
 Що годи и въ болото лизты ій,—
 Такъ и скопала...

А здавна прыказка казада,
 И правда се и до цього ще дия:
Якъ не пыригъ, то ты й не пырожыся,
 Давать куваты ногы бережыся,
 Колы немае хысту за коня.

А величаться почешнъ,
 То лыха наживеншъ.

XLIII.

ПАВЛОВА ХАТА.

«На ката грошики я буду вытрачать?
 Якъ хата трохи протика,
 То вже й наймати перекривати?
 Ни, въ мене думка не така!
 Я краице самъ, де треба, полатаю,
 И зновъ покривля та стоятыме беъ краю,—
 А то ище людямъ платы!..

Та краице грошики ти въ скрыни зберегти!,
 Такъ изъ жинкою баракавъ шашъ Павло.
 «Гляди, щобъ лыха не будо!» —
 На те пому промовыла Горына.
 «Отъ выгадки! — хыба вже я дытыпа?
 Отъ заразъ заходюсъ латати,
 То дома буде въ пасть карбованцівъ ись п'ять.»
 И де-де полатавъ, а блише такъ, що иші,
 Бо добре и латати по вмивъ.
 Ажъ ось прыйшли осинни дзи,
 Багато полыло дощивъ.
 Ишли донци, покривля протикала,
 Ажъ покы вся попрогнивала,

Що вже и кроквы не стоять.
 И довелось Павлови заплаты
 За неи вже не пъять, а двадцать пъять.
 Сказавъ бы я про выгадку Павлову:
 Не треба ухали жалиты,
 А то загубишь и индкову.

XLIV.

ШВЫДКА РОБОТА.

Симъ рокивъ по воду ходывъ до ставу ракъ.
 Такъ-сякъ

И до хаты винъ дописъ,
 Ще трохы видночывъ, черезъ поригъ иолизъ,
 Та на лыхо клешисю зацепысь,
 А кухлыкъ пахыльвсь,
 И розлылась вода, -- пропалы все клопоты!

« Оттакъ! »

Говорыть сашаочы ракъ —
 « Нема добра изъ скороп роботы!
 Було бъ безъ посиху посывъ!.. »

До цього прыкладу не треба сливъ.

XLV.

ХЫМЧЫНЫ СПИВЫ.

Спивала Хымка дель-у-день

Усякыхъ тамъ писень,

А голосу ни трошечки не мала,

То ѹй добре всимъ надокучала;

Бо якъ почне спиваты,

Дакъ хочь тикаї ись хаты,

Коны оглухнутъ не бажаши.

«Та и ногано жъ, Хымко, ты спиваешь!»

Дивчата ії сказали такъ:

«Вже краще цыть!»

Вона же на те: «Эге, кажить!

Хочь и ногано, хай,—такъ довго же якъ!»

Чымало е у пасъ такихъ спивцовъ:

У ихъ бо тилки тымъ и гарый спивъ,

Що довгый винъ безъ миры,

Вопы же крычатъ: «у пасъ найкращи лиры!»

XLVI.

ВЕДМИДЬ ТА ЛЮДЕ.

Докучыло людямъ терпты всяку шкоду,
 Що имъ ведмидь кудлатый выроблявъ:
 Набралось пивъ села народу
 Та ѹ гайды въ лисъ, де ворогъ пробувавъ.
 Отъ, звидуешь звирюку обстунылы.
 Винъ першъ тикавъ, а дали вже не стало сылы,
 Снышивсь и бачыты: пакругы
 Скризъ паступаютъ ворогы.
 Нема куды тикать, то треба выиравлятъсъ.
 «Нанове земляки!» загомонивъ
 «На вищо намъ оце змагатъсъ?
 И чымъ же такъ скрывывъ я мужыківъ?
 Шо мясо я люблю? та то ії бо брехия:
 Годуюся я здавна корицямы!
 И завсегды хотивъ бы я заднаты зъ вамы!..»
 — «А краде хто товаръ що-дия?» —
 Озвалысь мужыкы. — «Невже жъ то я?
 Та я, якъ правду вамъ сказаты, —
 Ії бо боюся и теляты!
 Онь въ середу ишло теля у чагаряхъ, —

Дакъ я мерщій одъ його въ лисъ...»
 «Эгє», — сказавъ одыгъ стријецъ, — «бо ниſть
 Ты пивъ вола въ зубахъ.
 Я бачывъ, якъ ты въ лисъ тикавъ,
 Та кулею тебе, на лыхо, не доставъ.
 То жъ не прохай, щобъ добри мы булы:
 Телять боишся — хай! та краденій ты волы!» —

XLVII.

ЯГНЯ ТА ВОВКЪ.

Вовкъ грався за ягњемъ
 И зөвсимъ биднога вже бувъ пастыгъ,
 Та поблизу буда оселя тамъ,—
 У двиръ ягњяtkо плыгъ
 Та й прытулълося до хаты.
 Вовкъ у двори боявсь ломакы,
 Чы видъ Сирка за давни шкоды дыкы,—
 То ставши за дворомъ почавъ ягня вмовляты:
 «Дурне! дурне! шипло куды!
 То жъ люде тутъ живуть! Хыба не знаешъ,
 Што исть ягњятъ людина завсигды,—

Колысь и ты, заризапе, загыпуть маешъ,
 Вже краще йды сюды!»
 — «Се такъ!» — промовыло ягия до його,—
 «Хоча въ тимъ доброго нема ничего,
 Та все жъ не заразъ смерты жды,
 Ще можна часть який пожыты,
 Ты жъ хочешъ заразъ задавыты.» —

Судылося усимвъ колысь үмерты намъ,
 Та виддаватыся теперь вовкамъ
 Намъ раціи нема: мы хотемъ жыты!

1892.

XLVIII.

ЧАБАНЪ ТА ВИВЦИ.

Чыпылы чабанамъ вовкы велику шкоду:
 Що-дня було зъ овчого народу
 Когось украдутъ та й ззидять.
 Хоть чабаны и ничъ не силять,
 А все доглянуты песьла.
 «Отъ добре», — думае чабанъ, — «було бъ, колы
 Сама себе отара боропыла,
 Якъ бы ти вивци та видважнищи булы!»

А ну, якъ бы падхнуты имъ одвагы?»

И винъ овець усихъ зибравъ

И, ставши на шныли середъ ватагы,

Таку промову имъ утявъ:

«О вивци, й вы, напове барапы!

О царе — ты! Я хочу вамъ сказать...

Де жъ бачено таке, щобъ лыцарь па війни

Та не соромывся видѣь ворога тикаты?

А вы — о соромъ превеслыкы!

Вовкъ зъ лису выткне нисъ — и вы уже павтики!

Не краще жъ бы було зазнаты въ бои смерты,

Боронючи свое жыття,

Нижъ, безъ путти

Тикаючи, видѣать себе пожерты?

Васъ скилки сотъ, а вовкъ одыпъ:

Чы змигъ бы що зробыты винъ,

Колы бъ гуртомъ до обороны йшлы?

Його стонталы-бъ вы ногамы

И вильни бъ вы булы,

Якъ бы робылы такъ пъзъ усима вовкамы.

Не бійтесь жъ! згадайте вы про славу!

Вона васъ же! и ту борию криваву,

Що вы пиднимете, — въ незліченыхъ писняхъ

Сицил скрізь рознесуть — вовкамъ усімъ па страхъ!

Прокыньтесь! устаньте! »

— « Такъ се такъ! » —

Вси вивци загукалы,

Покыпемъ геть овчай лякъ,

Щобъ вси народы зналы,

Що й вивци смілыви бувалы!

Хочъ, може, и времо видъ тебе, враже,

Дакъ слава наша не поляже! » —

Гвалтують, сказашо, не то стари — ягнята,

И прысягаються стояты братъ за брата!

— « Хай вовкъ поткпеться, — знатыме винъ насть!

Нехай иде!.. »

Колы въ цей саме часъ

Хтось загукавъ: « Ой лыхо! вовкъ за памы!

И въ ментъ уся отара въ погы,

Бижыть де пнадя, не дбае про дорогы,

Забувши смілывисть и славу всю съ писнямы...

Та ще якъ потимъ розибрали дило,

То не було й вовка, — а такъ щось тамъ сиріло..

Въ овечи души смілисть улываты

Даремна ираця, пане брате:

До обороны ипшихъ треба оббираты.

XLIX.

ВОВЧЫЩЯ ТА ГОРЛЫЩЯ.

Залиши до вовчици въ скоту,
 Трилець позабиравъ у неи вовчыята;
 Вона прыйшла — порожня хата.

 Побачывши ворожу ту роботу,
 Зъ жалю та зъ злости заревла,
 Ажъ темный лисъ навкругъ озвавсь луною,
 І звала вчышокъ той исправдою гыдкою,
 Ввесь людескый ридъ кляла
 И клыкала на його кару зъ неба.

 « Сусидонько! » — озвалась горлыща зъ дубка,—
 « Хочъ жаль тебе — бида твоя тяжка —
 Але жъ и те сказати треба:
 Чы маешъ право ты галасувати?
 Дозволь тебе смытати:
 Чымъ ты годуешь вовчынять своихъ?
 Невже ты думашь, що у ягпяты,
 Чы у теляты ---
 Немае материвъ у ихъ?
 А имъ хыба не жаль дитей було?

За ихъ на тебе впала кара ся страшна,
 Бо той, кто сіе зло,
 Оприче зла пичого не зазна.»

I.

БИЛОЧКА ТА ГОРИХЫ.

Видъ мамы чуда билочка маленька,
 Ішо въ лиси е лицына,
 А се билкамъ пайкраща деревына,
 Бо, бачь, на ій, казала пенька,
 Ростуть горишкы все смани,
 А билочка була ласенька:
 -- «Отъ», — думает, — «якъ бы мени!»
 Излизла на лицыну — справди такъ.
 Нарвала билочка чымало,
 Додолу стрыбъ — «Отъ попоимъ у смакъ!»
 Дурне — горихъ изъ шкуркою покушувало!
 Тоди якъ скрывыться — терпкый той сикъ
 Ій стысь языкъ.
 Шпурнула геть орихы вси зла.
 «Отъ такъ дурна була,

Цо матери я виры поняла!

Вона сказала те на смихъ:

Чыба жъ что може ззисты хочь одынъ орихъ?

До вику не торкнуся билишь до його! »

Лжъ маты йде на ту годыну:

— «Дурна, дурна та й билишьничого!

Ты бъ первое шкуроочку зидрала,

Розгрызла бъ ту лушиныу

Та вже бъ тоди вжывала!

Отожь тоби й наука съ того:

Че видкыдаї, не раздывывиши,ничого

Та колы хочешь ззисты соладеньке,

Іо спершу обдеры тверденъке та кисленьке! »

Л.

ОРЕЛЬ ТА КУРКА.

«На виндо се на высокостяхъ тыхъ,

На скеляхъ, на горахъ страшныхъ,

Цо ажъ до неба досягають,

Свои выкохуенъ ты диты?

Че зриши по горахъ воны земли не знаютъ! »

Такъ, занудышия на сминыку сидты,
 Спыталась курка у орла,—
 «Отъ я,—я въ буряни бъ кубелечко звыла..»
 — «Якъ бы», орель сказавъ, «ты зъ розумомъ була,
 То зрозумила-бъ, що колы-бъ орлята
 Въ багни та въ смити, якъ твои курчата,
 Измалечку рослы,—
 До сонця не моглы бъ шыряючи сягаты.»

Хто хоче пебеса высоки знаты,—
 На высокостяхъ хай росте вишъ, якъ орлы!

LII.

МУДРА БАБА.

Схотилось баби въ пистъ скромныи вхопыты...
 Та якъ його зробыты,
 Щобъ и законъ додержаты якъ треба
 (Боялась кары зъ неба)
 И щобъ себе удовольшты?
 Тыкъ-мыкъ--
 Та и падумалась: бачъ, кажуть люде,

Що подорожній чоловикъ
 Хотъ ззисть скоромыны — гриха не буде:
 Взяла шматокъ сальця швыденько
 Та съ хаты геть, та біля шляху сила,
 Та ѹ плямкае сальце любечко.
 Чы, бабо, ты здурила?
 Генеръ же нистъ! » сусіда вздривши загукавъ:
 « А хто жъ таке выдавъ?
 Хотъ посоромылась бы ты людей чужыхъ:
 На вулыци таъ сало умышаешъ!.. »
 А та: — « Охъ сынку, — ты хыба не знаешъ,
 Що подорожнику скоромына не грихъ? »

Якъ баба ся, багато с такихъ:
 Мы правду, на корысть соби, туды ѹ сюды
 Перекрутить уміемъ завсігди.

LIII.

СОЛОВЕЙКО ТА СОРОКА.

Почула разъ сорока соловъя:
 « Охъ, серденько, навчы ѹ мене отакъ,

Щобъ и по твоему сивала я,—
 Отъ издывую я своихъ сивакъ!
 А ну жъ навчы!
 А ну защебечы,
 А я послухаю, то и навчуся, може!
 Бачъ, кажуть: соловъи—мій мылый Боже!—
 Сниваютъ краще за усихъ,—
 Ни въ кого, бачъ, нема писень такыхъ!
 А ну жъ!..»—Та я...—промовывъ соловейко
 «Эге жъ, эге жъ!» — сорока прыныла:
 «Сивай же моториешко!»
 — «Та я бъ навчывъ...—«Эге жъ, павчты!
 О, у науци е велика сыла!
 Я хочу вчытесь, покы буду жыты,
 И ради всимъ отакъ, якъ я, робыты,
 Бо кажутъ: викъ учысь...»
 — «Та горе, що...» — сивецъ почавъ изловъ.
 «Эге, це горе, що куды пи подывысь—
 Усюды зныкла до наукъ любовъ,
 И тилки я така...»
 — «Оце мепи лыха годына та тяжка!» —
 Промовывъ соловей, росердывшись украй:
 Хто мигъ бы отаку ленстю научаты,

Що не уміє слухати й мовчать! —
Та її полетивъ синувати дали въ гай.

Чавчыть базикала и гадку запехай!

1893.

LIV.

РЕПЪЯХЪ.

Прычена, докучный ренъяхъ,
Край стежкы стоючи развеслычався:
«Дывитъся, якъ я вславывсь по свитахъ,
Якъ зъ усима я побратався:
Отъ скилки тутъ ши ходе, то мене
Ніхто не обмыне,
Усяке зазнайомыться зо мною,
Той рукавомъ зачесе, той полою,
И всяке возьме въ мене ренъяшка —
Це жъ слава не абы яка!
Десь стало вже видомо по свитахъ,
Що сыла вся у ренъяхахъ,
И кожень хоче ихъ приобрать,
То її мусыть ласки въ нась запобигати!»

— «Хвалысь дурный!» — на те йому шпорыши,
 — «Надъ стежкою стоишъ,
 Усихъ займаешъ самъ — и звира и людышу,
 На кожного наченышъ репъяшыну,
 Усякъ тебе за те клене
 А подарупокъ твій на сминыкъ швыргоне.» —

Такыхъ у насъ багато репъяшивъ,
 Немае ни стежбъ безъ ихъ, а ни шляшивъ,
 Куды ты ни поткнись,увязне за тобою,
 Одъ ихъ нема людямъ спокою!

1894.

Кинецъ Байкала.

З М И С Т Ъ.

	Бокы:
Билочка та горихы	74
Брехунъ . . .	14
Ведмидь, лысая та виль	19
Ведмидь та люде	68
Виль та комарь	22
Вовкъ та ведмидь .	51
Вовкъ та горлыця .	25
Вовкъ та гусы	8
Вовкы та вивци	28
Вовче добре дило .	37
Вовчыци та горлыця	73
Глазливый .	61
Горобцы та китъ	44
Гракъ	5
Дядъ та смерть	21
Добрый багатырь	58
Жаба та ковалъ	64
Жабы . . .	13
Жабы та сонце	53

Жалислый вовкъ .	3
Журавель та горобець	55
Йижакъ та дубъ	41
Кажанъ . . .	17
Канарка та сыныця	47
Кинь, олень та людина .	35
Лешъ-товарышъ	10
Лелека .	43
Лошакъ . .	46
Лысыця та пивень .	27
Мудра баба	76
Недорики та калики	39
Орель . .	26
Орель та курка	75
Павлова хата	65
Перенель .	50
Пташына рада	30
Репъяхъ .	79
Своя хата .	56
Свињя та кинь	63

Свины та левыця .	37
Скрывдженый вовкъ	12
Слинець . . .	60
Слоны та ослы . . .	23
Собакы били отары	11
Соловейко та сорока	77
Сорока	7
 Хымчны сивы	 67
 Цыганъ	 5
Цыганъ та хлиборобъ	9
 Чабанъ та вивци	 70
Чернець .	32
 Швидка робота	 66
 Явиръ та подорожни	 48
Ягня та вовкъ	69

ПРОДАЮТСЯ:

I.

1. Гринченко Б. Д. (В. Чайченко). Писни та думы. Књижка иерша й друга вкупи. У Чернигови, 1895. Цина 50 коп.
2. Гринченко Б. Д. Этнографические материалы, собранные въ Черниговской и съѣдниихъ съ ней губерніяхъ. Выпукъ I. Рассказы, сказки, преданія, пословицы, загадки и пр. Черниговъ, 1895. Цина 1 руб. 50 коп.

Ци книжны можна купувати въ Чернигови въ „Книжномъ Складѣ Черниговскаго Губернскаго Земства“ и въ книгарни Н. В. Якубовыча.

Хто випусує ци книжки видъ автора зъ Чернигова, той за пересылку не платить, а коли випусує не меншъ якъ 10 прыміршиківъ, то складається йому съ цины 25%.
